

ПРОЦИК Назар,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність 053 Психологія

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник –

доктор психологічних наук, професор кафедри психології
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Наталія САВЕЛЮК

**ОБРАЗ ДИТИНИ У СУЧАСНИХ ОНЛАЙН-МЕДІА: ЕТИЧНИЙ
ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР**

Сучасний етап розвитку інформаційного суспільства характеризується стрімким поширенням цифрових технологій, які суттєво трансформують процеси соціалізації дітей та підлітків. Онлайн-медіа стають одним із ключових середовищ формування уявлень про дитинство, соціальні ролі та моделі поведінки. У цьому контексті образ дитини набуває особливого значення як соціально-психологічний конструкт, що формується під впливом медійних практик.

У цифровому середовищі дитина постає не лише як об'єкт захисту, а й як активний суб'єкт комунікації. Водночас така подвійна роль створює нові виклики для забезпечення психологічного благополуччя та дотримання етичних норм. Зокрема, зростає актуальність проблем, пов'язаних із впливом медіа на самооцінку, ідентичність та емоційний стан дітей.

Дослідження свідчать, що активне використання цифрових технологій може мати як позитивні, так і негативні наслідки для психічного здоров'я підлітків. З одного боку, онлайн-середовище забезпечує доступ до інформації, підтримку соціальних зв'язків і можливості для самовираження. З іншого – воно може сприяти зростанню рівня тривожності, депресивних проявів і соціального порівняння [3, с. 336].

Особливої актуальності проблема набуває у зв'язку з активним використанням образу дитини в інформаційному просторі. У медіа дитина часто репрезентується як символ вразливості або емоційного впливу, що може призводити до спрощення або стереотипізації її образу. У таких умовах важливо враховувати етичні аспекти медійної репрезентації, зокрема питання приватності, гідності та захисту прав дитини [2, с. 203].

Метою дослідження є теоретичний аналіз психологічних та етичних аспектів формування образу дитини у сучасних онлайн-медіа.

Образ дитини у сучасних онлайн-медіа формується в умовах складної взаємодії соціальних, культурних та технологічних чинників і постійно трансформується під впливом нових комунікаційних практик. У медіапросторі можна виділити кілька моделей репрезентації дитини, серед яких особливо поширеними є образ дитини як вразливої особистості та як активного учасника цифрової взаємодії.

Психологічні дослідження підтверджують, що інтенсивна взаємодія з цифровими медіа може впливати на емоційний стан дітей. Зокрема, встановлено, що надмірне використання цифрових пристроїв та соціальних мереж пов'язане з підвищеним рівнем внутрішніх проблем, таких як тривожність і депресивні симптоми [2, с. 3168; 1].

Водночас онлайн-середовище створює можливості для розвитку соціальних зв'язків і самовираження. Якість дружніх стосунків у поєднанні з використанням соціальних мереж може виступати як фактором ризику, так і ресурсом психологічного благополуччя підлітків [2, с. 3165].

Окрему увагу слід приділити проблемі цифрового стресу, який виникає внаслідок постійної включеності у медіасередовище, необхідності підтримувати соціальну активність онлайн та реагувати на зворотний зв'язок. Дослідження показують, що цифровий стрес пов'язаний із підвищенням рівня депресивних симптомів у підлітків.

У сучасних українських онлайн-медіа образ дитини в умовах війни найчастіше репрезентується через призму вразливості, травматичного досвіду та емоційного страждання. Значна частина медіаконтенту акцентує увагу на переживаннях дітей, які втратили домівку, були змушені покинути місце проживання або стали свідками воєнних подій. Українські дослідники зазначають, що війна спричиняє посилення тривожності, страху та психоемоційного напруження у дітей [4, с. 48]. У такий спосіб формується образ дитини-жертви війни, що виконує не лише інформаційну, а й емоційно-впливову функцію.

Поряд із цим у медіапросторі дедалі частіше з'являється образ дитини як символу стійкості та адаптації до кризових умов. У публікаціях висвітлюються історії дітей, які продовжують навчання, волонтерську діяльність або демонструють емоційну витривалість попри складні життєві обставини. Така репрезентація сприяє формуванню уявлень про дитину не лише як про пасивний об'єкт допомоги, а і як про суб'єкта соціальної взаємодії.

У медіаматеріалах найбільш часто акцентується увага на таких емоційних станах дітей, як страх, тривожність, емоційне виснаження, почуття небезпеки та невизначеності. Українські дослідники підкреслюють, що в умовах війни саме ці емоційні прояви є найбільш поширеними серед дітей та підлітків [5, с. 34]. Водночас окремі публікації висвітлюють прояви життєстійкості, психологічної адаптації та прагнення до збереження звичного способу життя навіть в умовах війни.

Етичний вимір проблеми пов'язаний із питаннями приватності та відповідального використання образу дитини у медіа. Поширення інформації про дітей у цифровому просторі без їхньої згоди може мати довготривалі наслідки для формування їхньої ідентичності та психологічного благополуччя.

У контексті сучасних соціальних викликів, зокрема кризових подій, медіа часто використовують образ дитини як засіб емоційного впливу. Це підвищує увагу до проблем, але водночас може сприяти формуванню викривлених уявлень та підвищенню психологічної вразливості аудиторії.

Таким чином, сучасні онлайн-медіа формують багатовимірний образ дитини, який в умовах війни набуває особливої емоційної насиченості. Найчастіше дитина репрезентується як жертва воєнних подій, носій травматичного досвіду та емоційної вразливості. У медіаконтенті акцентується увага на таких психоемоційних станах, як страх, тривожність, емоційне виснаження та почуття небезпеки.

Водночас поряд із образом травмованої дитини у сучасному медіапросторі формується образ дитини як особистості, здатної до адаптації, життєстійкості та активної соціальної взаємодії. Це свідчить про суперечливість і багатовимірність сучасної медіарепрезентації дитинства.

Перспективи подальших досліджень полягають у більш детальному аналізі психологічного впливу медійних образів на формування емоційної сфери дітей та підлітків, а також у вивченні етичних стандартів висвітлення дитячого досвіду в умовах війни.

Список використаної літератури

1. Girela-Serrano B. M., Spiers A., Ruotong L., Gangadia S., Toledano M., Di Simplicio M. Impact of mobile phones and wireless devices use on children and adolescents' mental health: a systematic review. *European Child & Adolescent Psychiatry*. 2022. № 33(6). P. 162–165. <https://doi.org/10.1007/s00787-022-02012-8>.

2. Luijten C. C., van de Bongardt D., Nieboer A. P. The roles of social media use and friendship quality in adolescents' internalizing problems and well-being. *Journal of Happiness Studies*. 2022. № 23(7). P. 3161–3178. <https://doi.org/10.1007/s10902-022-00539-w>.

3. Odgers C. L., Jensen M. R. Annual Research Review: Adolescent mental health in the digital age. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 2020. № 63(3). P. 336–348. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13190>.

4. Борщ К. К. Особливості прояву стресу серед дітей в умовах війни. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2023. № 1. С. 47–51. <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2023.1.9>.

5. Терещенко Л. А., Толкунова І. В. Психологічні особливості підвищення рівня стресостійкості дітей підліткового віку в умовах війни. *Психологічний часопис : науковий журнал Київ*. 2023. Т.9, №3(71). С. 28–38.